

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Стилиян Стоянов**,

член на научно жури за защита на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от **Павел Филипов** в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология - Руска литература и литература на народите на СССР

Тема: *Темата за войната в кратките форми на Л. Н. Толстой*

Павел Филипов е редовен докторант към Катедрата по славистика на Югозападния университет от 2011 г. Взел е участие в работата на две конференции, има 7 публикации в научни издания, една от които е в чужбина. В тях е отразена съществена част от дисертационното изследване. По време на своята докторантура Павел Филипов участва в работата на четири проекта.

Предложената автобиография не дава информация за преподавателската дейност на Павел Филипов. Доколкото знам, той води семинарни упражнения по история на руската литература.

Докторант Павел Филипов представя за обсъждане текст, който има всички формални белези на дисертация: дисертабилна тема, добра структура (увод, три глави, заключение) и напълно задоволителен списък с използвана литература, съдържащ 172 библиографски единици. Приложенията към дисертацията би трябвало да уточнят с графични образи, ако не тезите, то топиката и спецификата на военните действия в разказите на Толстой. Като цяло те са уместни. Общият обем на дисертацията е 189 страници

След прочитането на текста се затвърждава впечатлението, че не само структурата, но и анализите, изводите, разсъжденията се вписват в

очакванията, които жанрът „дисертация“ изисква и предполага. В увода Павел Филипов прави изричната уговорка, че разглежда темата за войната в творчеството на Толстой, съзнателно игнорирайки романа „Война и мир“. Подходът е добър, защото дава възможност да се изгради цялостен текст, коментиращ не толкова известни (и поради това с не толкова висока степен на обществена реализация) произведения на Толстой.

В трите глави на дисертацията Павел Филипов анализира един и същи набор от разкази, писани от Толстой от средата на 19. век до началото на 20. век. Неизбежно при такъв тип структуриране е повторението на част от интерпретациите в трите глава. Трябва обаче да се отбележи, че дори и когато се открият такива повторения, те не дразнят, защото са вписани в различни подходи: героят в контекста на войната; дълг или страх; отражението на войната в аспекта на обратната перспектива.

Избрана е проверена методика: поставя се проблемът и се търсят неговите реализации в прозата на Толстой. Хубаво е, и това е едно от достоинства на дисертацията, че Павел Филипов „вижда“ структурата, а и знаците в прозата на Толстой. Поради тази причина обилното цитиране на тази проза, които в други случаи би подразнило, се възприема като наистина необходимо, за да се докажат тезите.

В увода Павел Филипов поставя няколко опорни точки: кръгът от разкази, които ще са обект на изследователско внимание; теории за същността и смисъла (безсмислието) на войната. Освен това той очертава един контекст от автори баталисти: Гаршин, Мопасан, Йовков, Тодор Кожухаров. Лошото на създаването на такъв контекст е неизбежният въпрос за избора: защо са избрани точно тези автори, защо ги няма Ремарк, Хемингуей, Джоузеф Хелър; с какво Тодор Кожухаров е по-подходящ от Михаил Кремен, Людмил Стоянов или Константин Петканов и т.н. Хубавото е, че все пак се дават паралели. За мене смислената част от

създаването на този контекст бе сравнението между разказите на Толстой и Гаршин. Всъщност Павел Филипов демонстрира добра способност да прекарва и паралели, които не е обговорил предварително, да речем с такива класически текстове като „Евгений Онегин“.

В уводната част има две неща, които по мое мнение биха могли да изглеждат по-добре, ако се помисли за тяхното преструктуриране: едното е списъкът с изследователи на Толстой. Не видях логика защо едни от тях са поставени като заглавия на отделни абзаци в увода (Шкловски, Опулска, Ромен Ролав и др.), а други вървят в някакъв общ блок. Моето мнение е, че отделянето на едни имена не е удачно и като се описват критически и литературноисторически текстове по проблема, би било по-добре авторите да бъдат графично равнопоставени.

Другото е, че стандартната за една дисертация заявка за предмета, обекта, приносите и подходите, както и за публикациите, участията в конференции и т.н. се появява чак на 25 стр., което, мисля си, е малко късно.

Подходите към военните разкази на Толстой са реализирани в трите глави: „Героят в контекста на войната“; „Дълг и страх“; „Отражението на войната в аспекта на обратната перспектива“. Главите са четивни, едно защото Павел Филипов убедително показва различните лица на войната и предизвиканите от нея реакции в човека и обществото и друго – защото за всичко това той разказва целенасочено и логично. Освен това Павел Филипов коментира същността на войната, опирайки се на тезите на Клаузевиц, страха – опирайки се на Киркегор; разказва за промените, които технологиите и индустриализацията предизвикват във воденето на война, визирайки Кримската война.

Добри неща могат да се кажат и за способността на Павел Филипов да коментира действия и психологически състояния на персонажите, както

и да вижда детайлите в повествователната структура. Добра идея е също така всяка една от трите глави да завършва с подглава „Изводи“, в която систематизирано са изведени основните тезиси.

Заключение: Като цяло смятам, че Павел Филипов е представил завършен, добре структуриран и добре мотивиран текст, който дава основание за му бъде присъдена ОНС „доктор“.

24. март 2016 г.

Благоевград

Член на журито:

(проф. д-р Силиян Стоянов)